

Könsskillnader i skolresultat

NATIONELL STATISTIK I URVAL

Innehåll

Inledning	4
Könsskillnader i skolresultat i grundskolan	5
Nationella prov	6
Betyg per ämne vårterminen 2018 – elever i årskurs nio	8
Elever som når kunskapskraven i alla ämnen i årskurs nio	9
Genomsnittligt meritvärde årskurs 9	11
Behörighet till gymnasieskolan.....	13
Sammanfattning TIMSS	15
Sammanfattning PIRLS.....	17
Sammanfattning PISA.....	18
Könsskillnader i skolresultat i gymnasieskolan	19

Inledning

Den nationella statistiken för grund- och gymnasieskolan visar på ett långsiktigt och ihållande mönster där flickor som grupp generellt har bättre skolresultat än pojkar.¹ Det ska dock noteras att det finns områden där resultatskillnaden mellan könen har minskat, till exempel andelen elever i årskurs nio som uppnår gymnasiebehörighet.

Syftet med denna rapport är att ge en övergripande bild av resultatutvecklingen för några centrala nyckeltal samt att ge såväl politiker som tjänstemän underlag för fortsatta diskussioner och beslut om verksamhetsutveckling för att minska könsskillnaderna i skolresultat. Vi ger en deskriptiv bild av resultatutvecklingen för flickor och pojkar över tid. Ambitionen är emellertid inte att ge en heltäckande bild av all tillgänglig statistik inom utbildningsområdet. Vidare presenteras inga orsaker till varför det ser ut som det gör

¹ Skolverkets PM - Slutbetyg i grundskolan, våren 2018 samt PM - Elever i gymnasieskolan läsåret 2017/18

Könsskillnader i skolresultat i grundskolan

Sammantaget kan vi se att flickor presterar bättre än pojkar i genomsnitt i grundskolan. Vi kan konstatera att flickor som grupp får bättre betyg och uppnår bättre resultat på prov som mäter kunskapsnivån inom olika ämnen. Dessutom kan vi konstatera att könsskillnadernas storlek varierar beroende på ämne.

Det mönster som framträder visar att flickor generellt uppnår högre resultat inom ämnesområden som är mer kopplade till läsförståelse, till exempel språk, samhällsvetenskap och humaniora, medan skillnaderna i matematik är jämförelsevis små. De skillnader som påvisas i statistiken nedan är inget nytt och det visar sig också att köns mönstren, oavsett variabel, har hållit i sig över tid även då vi relaterar till föräldrars utbildningsnivå. De diagram som följer visar resultat för några centrala nyckeltal och syftet är inte att ge en heltäckande bild av skolresultatens utveckling över tid. I samtliga diagram ingår alla elever oavsett huvudman. För att kunna visa en längre tidsserie avseende meritvärde har vi valt att visa genomsnitt för 16 ämnen.

De nyckeltal som beskrivs på kommande sidor är:

- Nationella prov årskurs tre och nio
- Betyg per ämne för elever i årskurs nio
- Andel elever som når kunskapskraven i alla ämnen, elever i årskurs nio
- Elever som inte når kunskapskraven i ett, fler eller alla ämnen
- Genomsnittligt meritvärde i årskurs nio, 16 ämnen
- Behörighet till gymnasieskolan
- Sammanfattning av resultat i internationella studier

Nationella prov

Skillnader i skolresultat kan ses på nationella prov i årskurs tre, sex och nio. Forskning visar bland annat att könsskillnaderna i nationella provresultat i svenska ökar markant under grundskolan. ^{1 2}

Diagram 1. Nationella prov årskurs tre läsåret 2017/18, andel elever som nått kravnivå på de olika delproven

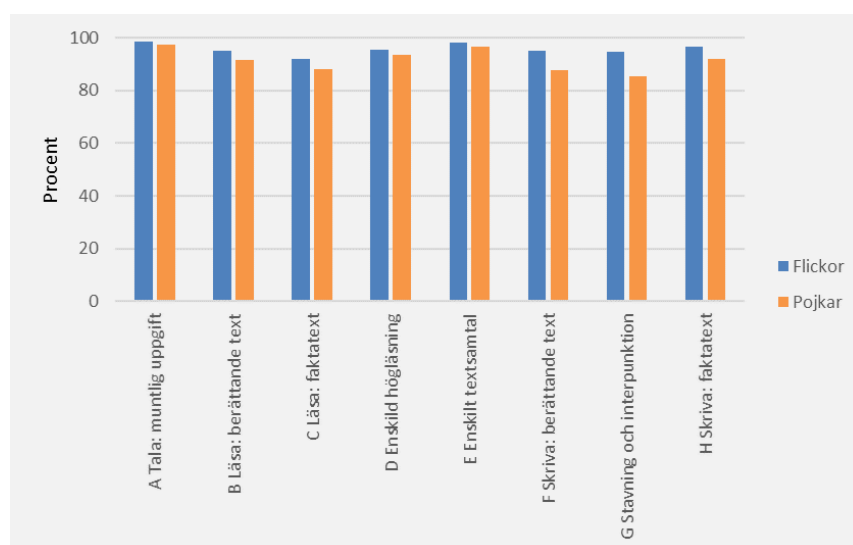
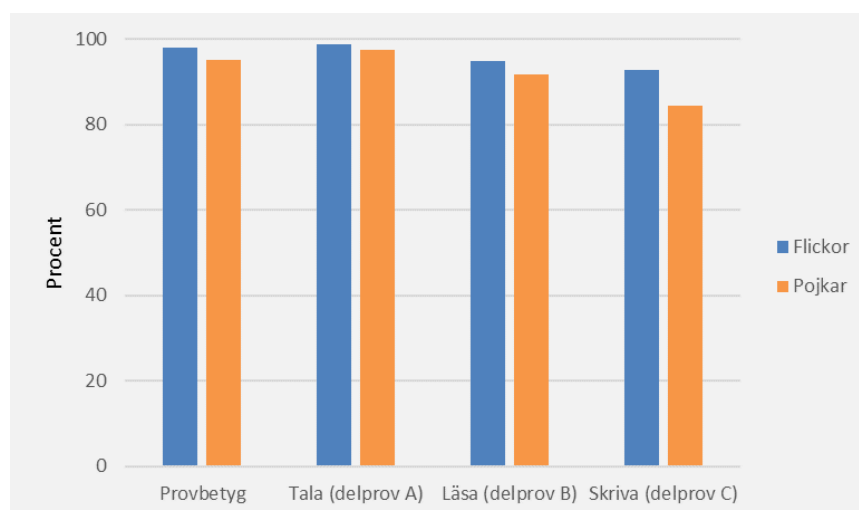

Diagram 2. Nationella prov årskurs nio läsåret 2017/18, andel elever som nått kravnivå på de olika delproven

² SNS Analys nr 42, augusti 2017 Könsskillnader i utbildning

I diagram ett och två illustreras resultat för flickor och pojkar på nationella prov i årskurs tre och nio i svenska läsåret 2017/18. ³ Diagrammen visar tydligt att flickorna presterar bättre i både årskurs tre och nio när det gäller moment så som läsning, skriva texter (fakta samt berättande text) samt stavning. I årskurs tre har flickor till exempel i högre grad uppnått kravnivån i de olika delproven än pojkar. Skillnaden är som störst i delprovet som prövar stavning och interpunktion där 95 procent av flickorna och 85 procent av pojkarna uppnått kravnivån. Även för elever i årskurs sex kan liknande mönster noteras, flickorna presterar bättre på delprov som handlar om att skriva och läsa.

När det gäller årskurs nio ser vi att flickor i högre grad än pojkar har uppnått godkända delprovsbetyg (A–E) i de olika delproven. Störst skillnad mellan flickors och pojkars resultat är det i delprov C som prövar elevernas skriftliga förmåga.

Minst skillnad i resultat mellan flickor och pojkar är på delprov som prövar den muntliga förmågan, detta gäller i samtliga årskurser där nationella prov finns. Inga stora förändringar över tid kan ses i statistiken kopplat till skillnad i resultat mellan flickor och pojkar. Det finns ett tydligt könsmönster kopplat till att läsa och skriva.

³ Avser andel av dem som deltagit på respektive delprov som nått kravnivån.

Betyg per ämne vårterminen 2018 — elever i årskurs nio

Diagram 3. Elever i årskurs nio med godkända betyg (A-E) läsåret 2017/18, andel (%)

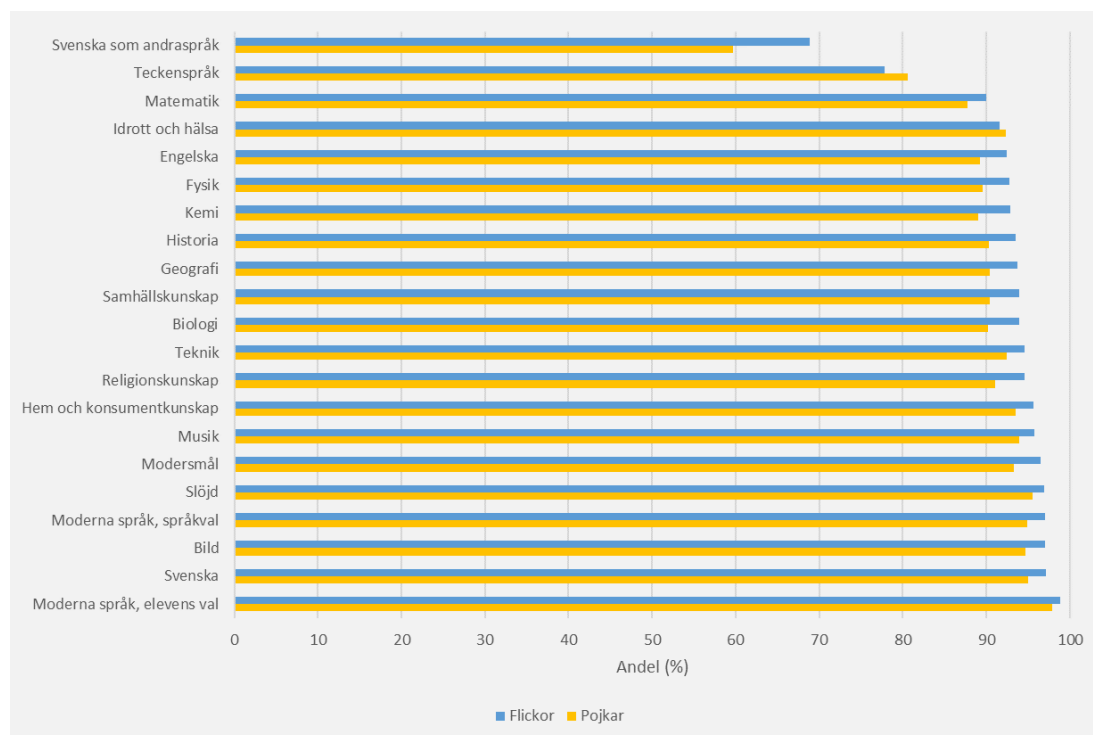
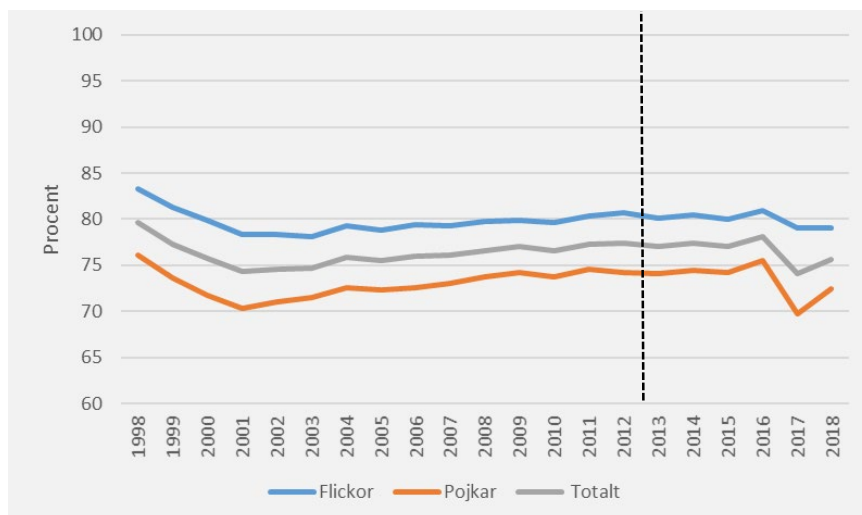

Diagram tre visar att flickorna i snitt uppnår högre betyg än pojkarna i alla ämnen utom idrott och hälsa. Flickorna uppnår också i högre utsträckning än pojkarna godkända betyg (A-E) i alla ämnen. Störst skillnad mellan flickor och pojkar är det i svenska som andraspråk och minst är skillnaden i idrott och hälsa. I matematik har närmare 90 procent av flickorna godkända betyg (A-E) och drygt 88 procent av pojkarna.

Elever som når kunskapskraven i alla ämnen i årskurs nio

Diagram 4. Elever i årskurs nio som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, andel (%)

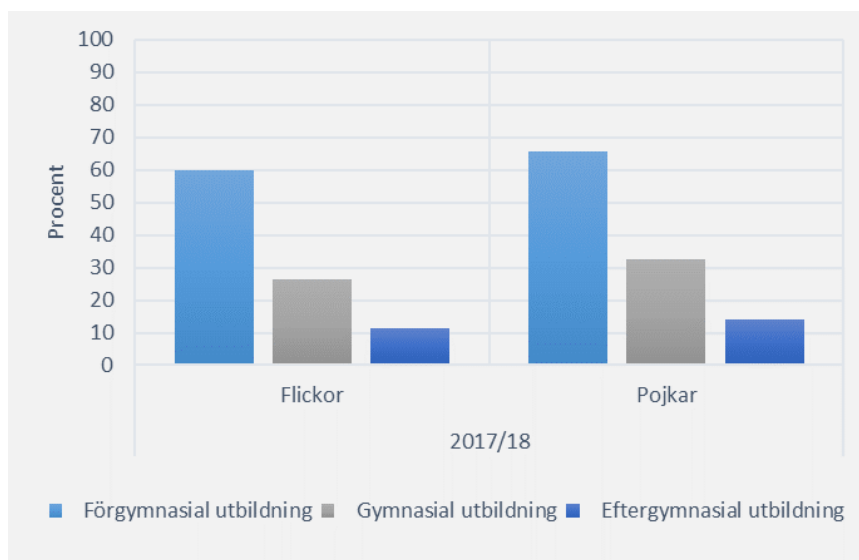
Anm. Observera bruten skala. Perioden före 2015 och efter 2016 redovisas resultat för samtliga elever, år 2016 redovisas resultat exkl. elever med okänd bakgrund, se Skolverkets promemoria för läsåret 2015/16 "Slutbetyg i grundskolan, våren 2016". Streckad linje markerar ny betygsskala.

Diagrammet ovan illustrerar att en högre andel flickor än pojkar når kunskapskraven i alla ämnen i årskurs nio. Skillnaden i resultat är relativt stabilt över tid från 2010 till 2015 där inga stora variationer kan noteras. Från 2001 till 2010 kan en svagt uppåtgående trend i resultat noteras för flickor och pojkar. För år 2016 kan vi se en uppgång som hänger samman med att resultaten för detta år är exklusive elever med okänd bakgrund. Våren 2018 förbättrades pojkarnas resultat något, men förändring i elevsammansättning behöver tas i beaktande då jämförelser mellan åren görs. Till exempel visar statistiken att andelen nyinvandrade elever och elever med okänd bakgrund bland pojkarna var lägre våren 2018 jämfört med föregående vår.⁴

Skillnaderna mellan flickor och pojkar är som störst då vi betraktar andelen med godkänt betyg i alla ämnen och de som saknar godkänt betyg i två eller flera ämnen. Här är det således en högre andel pojkar som inte uppnår kunskapskraven i alla ämnen och som saknar godkänt betyg i två eller flera ämnen jämfört med flickorna.

⁴ Våren 2018 var det cirka 9 procent av pojkarna som var nyinvandrade eller hade okänd bakgrund. Motsvarande andel var 12 procent våren 2017.

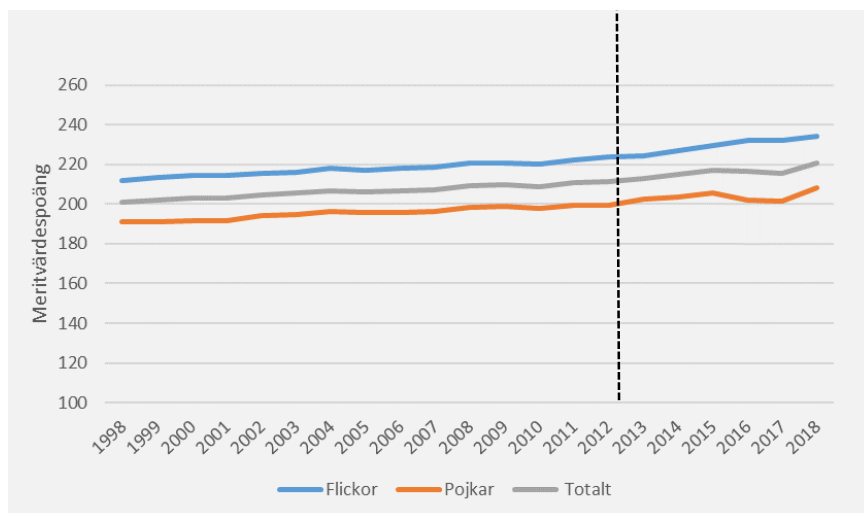
Diagram 5. Elever i årskurs nio som inte nått kunskapskraven i ett, flera eller alla ämnen, andel (%), utifrån föräldrars utbildningsnivå

Bland elever vars föräldrar enbart har en förgymnasial utbildning är det i genomsnitt en högre andel som inte nått kunskapskraven i ett, flera eller alla ämnen än bland elever vars föräldrar har en eftergymnasial- eller gymnasial utbildning. Ett mönster som också framträder i diagrammet är att oavsett vilken utbildningsnivå som elevernas föräldrar har så finns en resultatskillnad till flickornas fördel till exempel. Kan vi se att flickor som har föräldrar med förgymnasial utbildning i högre utsträckning än pojkar med liknande förutsättningar når kunskapskraven i alla ämnen.

Genomsnittligt meritvärde årskurs 9

Diagram 6. Elever i årskurs nio meritvärde, genomsnitt (16 ämnen)

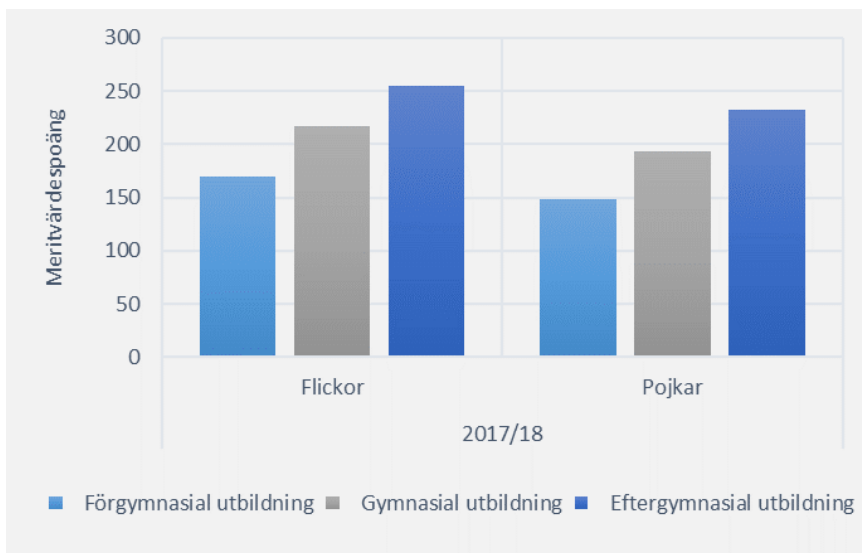
Anm. Observera bruten skala. Perioden före 2015 och efter 2016 redovisas resultat för samtliga elever, år 2016 redovisas resultat exkl. elever med okänd bakgrund, se Skolverkets promemoria för läsåret 2015/16 "Slutbetyg i grundskolan, våren 2016". Meritvärde om 16 ämnen har funnits under hela perioden sedan våren 1998. Streckad linje markerar ny betygsskala.

Eleverna söker till nationella program på gymnasieskolan med ett meritvärde som räknas fram utifrån elevens slutbetyg. Meritvärdet beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa ämnesbetygen i elevens slutbetyg. Från och med läsåret 2013/14 kan den elev som har läst ett modernt språk som språkval tillgodoräkna sig även detta betyg utöver de andra 16 bästa ämnesbetygen, alltså 17 ämnen. Det högsta möjliga meritvärdet för elever som räknar med 16 ämnen är 320 och för elever som får räkna med 17 ämnen 340 poäng.

Det finns flera faktorer att ta hänsyn till vid jämförelser av det genomsnittliga meritvärdet över tid. Verksamhetsåret 2011 infördes en ny läroplan, från och med läsåret 2012/13 fick eleverna slutbetyg enligt den nya betygsskalan.

Flickorna har också ett högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna oavsett om de läst 16 eller 17 ämnen (illustreras i diagram 6). Skillnaderna i genomsnittligt meritvärde, för både 16 och 17 ämnen, mellan flickor och pojkar är fortfarande tydlig i statistiken även om resultaten visar på en uppåtgående trend sett till hela perioden 2007/08 till 2017/18. Pojkarnas genomsnittliga meritvärde (16 och 17 ämnen) har efter att de minskat något från 2014/15 till 2016/17 vänt upp igen 2018. Skillnad i meritvärde mellan flickor och pojkar har minskat 2018 jämfört med föregående år.

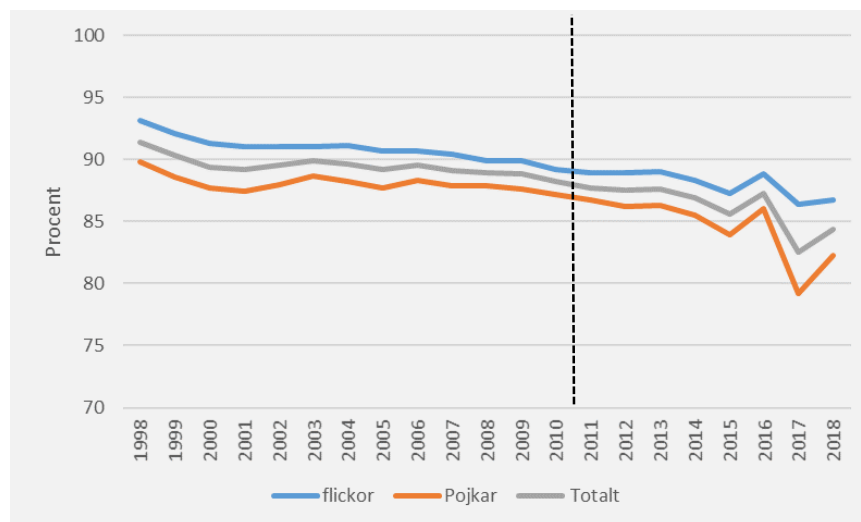
Diagram 7. Elever i årskurs nio meritvärde (16 ämnen), utifrån föräldrars utbildningsnivå

Elever vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning har i genomsnitt högre meritvärde än elever vars föräldrar har en gymnasial utbildning som högst. Ett mönster som också framträder i diagrammet är att oavsett vilken utbildningsnivå som elevernas föräldrar har så finns en resultatskillnad till flickornas fördel till exempel kan vi se att flickor som har föräldrar med förgymnasial utbildning har högre genomsnittligt meritvärde än pojkar med liknande förutsättningar.

Behörighet till gymnasieskolan

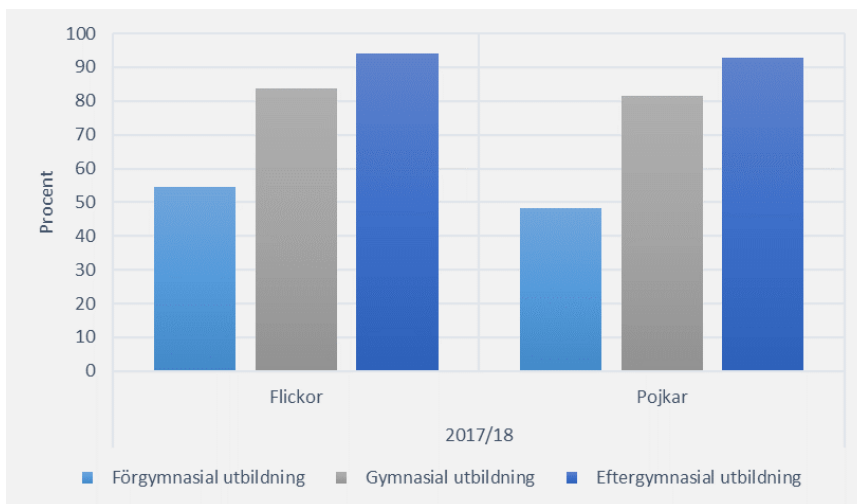
Diagram 8. Elever i årskurs nio som är behöriga till yrkesprogram, andel (%)

Anm. Observera bruten skala. För perioden före 2015 och efter 2016 redovisas resultat för samtliga elever, år 2016 redovisas resultat exkl. elever med okänd bakgrund, se Skolverkets promemoria för läsåret 2015/16 ”Slutbetyg i grundskolan, våren 2016”. Streckad linje markerar ny behörighet till gymnasieskolan.

Diagrammet ovan illustrerar hur stor andel elever i årskurs nio som är behöriga till ett yrkesprogram. Vi kan notera en svagt nedåtgående trend för både flickor och pojkar under hela perioden, fram till år 2015. I gruppen flickor är det dock, i genomsnitt, en högre andel som är behöriga än i gruppen pojkar. Bland flickorna är närmare 90 procent behöriga, medan behörigheten bland pojkarna ligger strax över 80 procent som genomsnitt. Andelen behöriga pojkar har ökat 2018 jämfört med föregående år. Även här bör förändringen i elevsammansättning tas i beaktande då jämförelser görs mellan enstaka år.

Diagram 9. Elever i årskurs nio som är behöriga till yrkesprogram, andel (%), utifrån föräldrars utbildningsnivå

Även för detta nyckeltal kan noteras att elever vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning i högre utsträckning är behöriga till yrkesprogram än elever vars föräldrar har en förgymnasial- eller gymnasial utbildning som högst. Ett mönster som också framträder i diagrammet är att oavsett vilken utbildningsnivå som elevernas föräldrar har så finns en resultatskillnad till flickornas fördel, till exempel kan vi se att en något högre andel flickor som har föräldrar med förgymnasial utbildning är behöriga till yrkesprogram än pojkar med liknande förutsättningar.

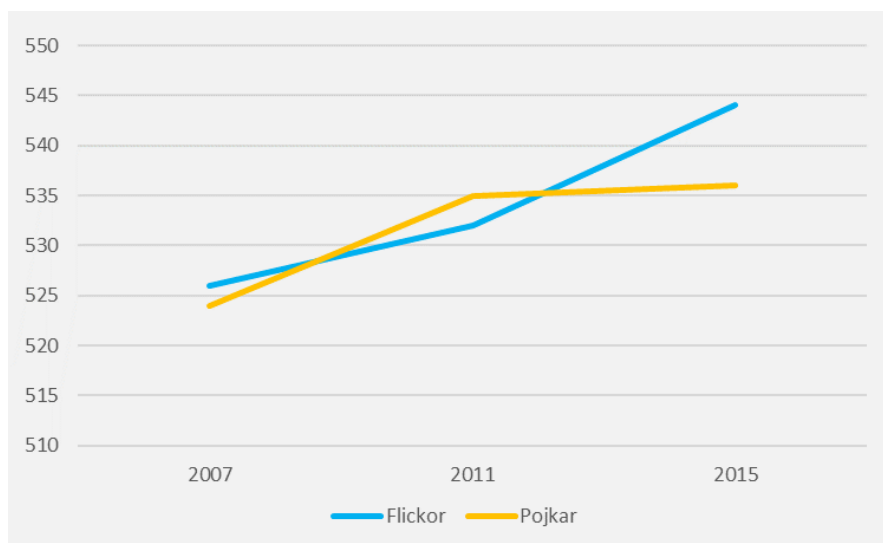
Sammanfattning TIMSS

Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) är tillsammans med Programme for International Student Assessment (PISA) den största internationella kunskapsmätningen. TIMSS testar elevernas kunskaper i matematik och naturvetenskap i årskurs 4 och årskurs 8. Studien har genomförts vart fjärde år sedan 1995, och Sverige har deltagit i TIMSS som riktar sig till elever i årskurs 8 åren 1995, 2003, 2007, 2011 och 2015 och till elever i årskurs 4 åren 2007, 2011 och 2015.

I Sverige finns inga markanta könsmonster i resultaten i matematik och naturvetenskap i vare sig årskurs 4 eller 8. Pojkarna presterar något bättre i matematik i årskurs åtta och flickorna presterar något bättre än pojkarna i naturvetenskap i årskurs fyra 2015, ett mönster som inte finns i övriga OECD-länder. Tydligast könsmonster kan vi se i Finland där flickorna presterar betydligt bättre än pojkarna i naturvetenskap i årskurs 4.

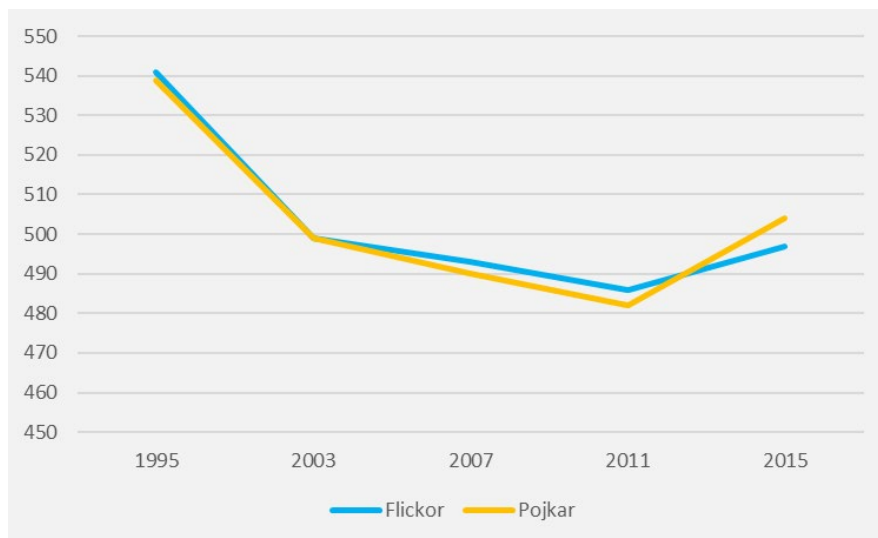
För en sammanfattande analys avseende skillnader i resultat mellan flickor och pojkar se kapitel fyra i Skolverkets rapport [TIMSS 2015](#).

Diagram 10. TIMSS – resultat för flickor och pojkar i Naturvetenskap årskurs fyra (Sverige), genomsnittligt resultat

Anm. Bruten skala. Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar i Sverige är signifikant skild från noll år 2015.

Diagram 11. TIMSS – resultat för flickor och pojkar i Matematik årskurs åtta (Sverige), genomsnittligt resultat

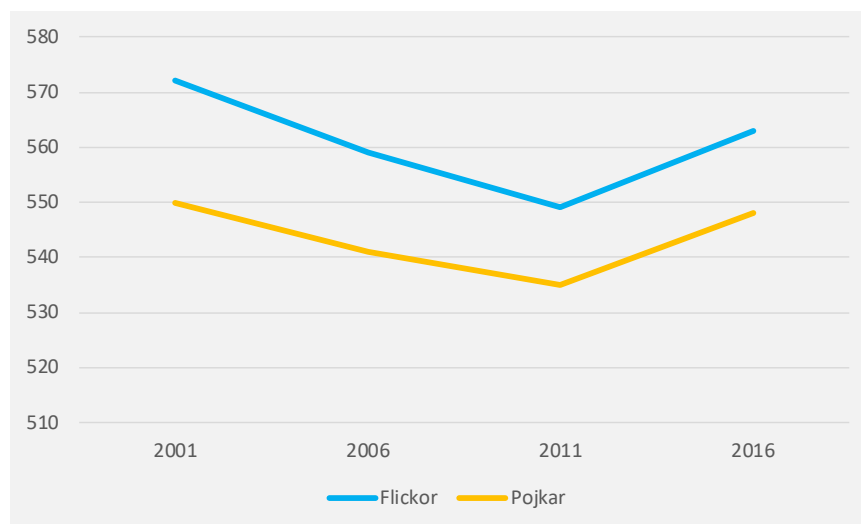
Anm. Bruten skala. Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar i Sverige är signifikant skild från noll år 2015.

Sammanfattning PIRLS

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) testar läsförståelsen hos elever i årskurs 4. PIRLS har gjorts 1995, 2003, 2007, 2011 och 2016. Sammanfattningsvis kan vi notera att flickor presterar bättre än pojkar. Det är en lägre andel pojkar som presterar på hög respektive avancerad nivå jämfört med flickorna.⁵ Det är ett mönster som hållit över tid även om andelarna varierar mellan åren. Resultaten för båda grupperna har förbättrats sedan 2011. Vi kan också konstatera att skillnaderna mellan flickor och pojkars resultat i Sverige inte skiljer sig från genomsnittet i de nordiska länderna och övriga deltagande länder.

För en sammanfattande analys avseende skillnader i resultat mellan flickor och pojkar se kapitel tre i Skolverkets rapport [PIRLS](#).

Diagram 12. PIRLS - resultat för flickor och pojkar, genomsnittligt resultat

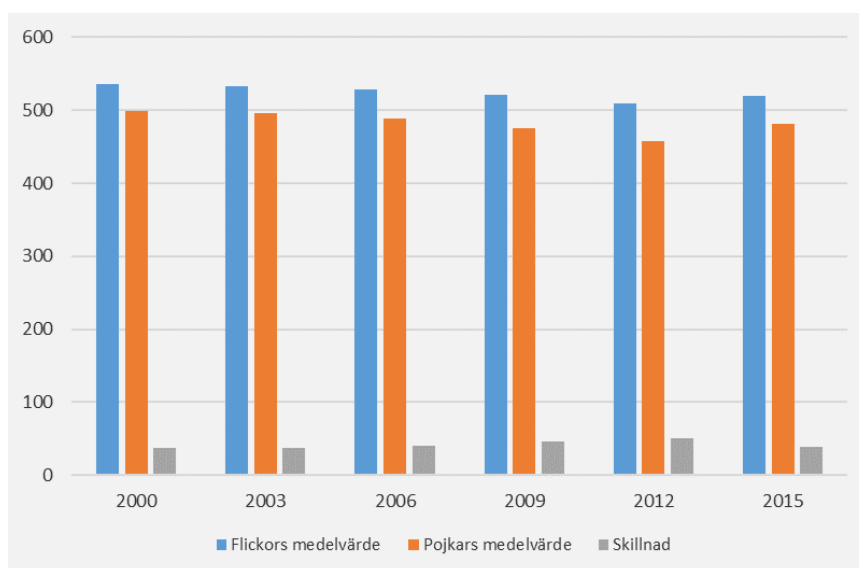
Anm. Bruten skala. Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar i Sverige är signifikant skild från noll samtliga år.

⁵ Hög nivå motsvarar 550-625 poäng och avancerad nivå över 625 poäng.

Sammanfattning PISA

PISA testar 15-åringars kunskaper i matematik och naturvetenskap samt läsförståelse. PISA gjordes första gången år 2000 och har därefter gjorts vart tredje år. I Sverige framträder inga tydliga könsmonster i resultaten i vare sig matematik eller naturvetenskap. I OECD-genomsnittet kan vi dock se att pojkarna presterar något bättre i både naturvetenskap och matematik. I Sverige och OECD som genomsnitt presterar flickorna betydligt bättre än pojkarna i läsförståelse och resultatskillnaden är statistisk signifikant. Vi kan notera att resultatspridningen i läsförståelse är större bland pojkar än flickor i läsförståelse. Pojkarnas resultat i läsförståelse har emellertid närmat sig flickornas sedan PISA 2012. Detta beror i hög grad på att de lågpresterande pojkarna har blivit färre.⁶ För en sammanfattande analys avseende skillnader i resultat mellan flickor och pojkar se kapitel fem i Skolverkets rapport [PISA 2015. 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik](#).

Diagram 13. PISA-resultat för flickor och pojkar i läsförståelse, medelvärden , 2000-2015

Diagrammet ovan visar PISA-resultat för flickor och pojkar (Sverige) i läsförståelse, medelvärden och skillnad. Av diagrammet framgår tydligt att flickorna har haft ett högre medelvärde än pojkarna i samtliga undersökningar. Den könsmissiga resultatskillnaden i den senaste undersökningen 2015 var dock betydligt mindre än 2012. Om vi blickar ut mot våra nordiska grannländer kan vi se ett liknande mönster som i Sverige. Både Finland, Norge och Danmark har haft förhållandevis stora skillnader mellan flickor och pojkar.

⁶ Andelen pojkar bland de svagaste läsarna, det vill säga under nivå 2.

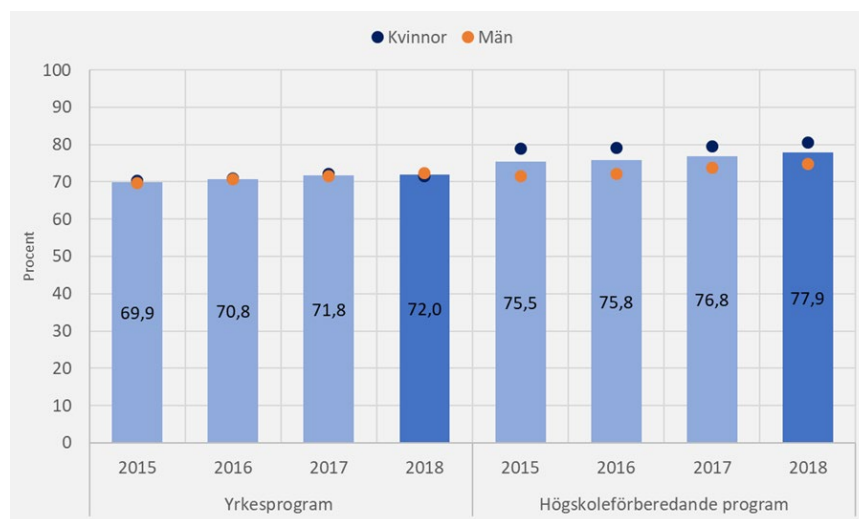
Könsskillnader i skolresultat i gymnasieskolan

En högre andel kvinnor uppnår gymnasieexamen samt blir behöriga till universitet och högskola. Andelen elever som börjar på ett nationellt program och tar examen inom tre år ökar för femte året i rad. År 2018 var det 76 procent av eleverna i landet som fullföljde en gymnasieutbildning med examen inom tre år jämfört med 75 procent föregående år.

När samtliga fem årskullar som slutfört gymnasieskolan sedan den reformerades 2011 jämförs så har andelen som tar examen inom tre år ökat förhållandevis kraftigt, från 71 procent år 2014 till 76 procent år 2018. Dock är det, vilket framgår av diagram 14, förhållandevis stor skillnad mellan andelen elever som tar examen inom tre år från respektive programtyp.

Precis som tidigare år slutför kvinnor ett högskoleförberedande program inom tre år i väsentligt högre utsträckning än män - det skiljer runt sex procentenheter mellan andelen kvinnor och män som tar examen inom tre år. Vad gäller genomströmningen på yrkesprogrammen är skillnaderna mellan könen marginella. År 2018 tog 72,0 procent av kvinnorna och 72,4 procent av männen examen från ett yrkesprogram inom tre år

Diagram 14. Gymnasieelever med examen inom tre år, andel (%)

I diagram 14 ingår samtliga elever oavsett om de påbörjat utbildningen vid kommunala eller fristående skolor

Könsskillnader i skolresultatet

Nationell statistik i urval

Denna rapport presenterar en deskriptiv bild av resultatutvecklingen för flickor och pojkar över tid. Syftet är att ge en övergripande bild av resultatutvecklingen för några centrala nyckeltal. Den ger härigenom politiker och tjänstemän underlag för fortsatta diskussioner och beslut om verksamhetsutveckling för att minska könsskillnaderna i skolresultat.

Upplysningar om innehållet
Stefan Melén stefan.melen@skl.se
© Sveriges Kommuner och Landsting, 2019
ISBN: 978-91-7585-724-4
Text: Stefan Melén